

ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ ФІНАНСОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВ ХАРЧОВОЇ ГАЛУЗІ

Стаття присвячена проблемі ефективності фінансової діяльності підприємств харчової галузі України як однієї з основних характеристик результативності діяльності та шляхів її покращення. Унаслідок структурного аналізу виявлено, що показники ефективності фінансової діяльності займають важливе значення при аналізі підприємства та допомагають раціонально використовувати наявні фінансові ресурси. Представлено загальну характеристику ефективності та визначена роль ефективності фінансової діяльності, розроблені шляхи її підвищення.

Ключові слова: ефективність, фінансова діяльність.

Статья посвящена проблеме эффективности финансовой деятельности предприятий пищевой промышленности Украины как одной из основных характеристик результативности деятельности и путей ее улучшения. Вследствие структурного анализа было выявлено, что показатели эффективности финансовой деятельности занимают одно из ключевых значений при анализе предприятия и помогают рационально использовать финансовые ресурсы. Представлена общая характеристика эффективности и определена роль эффективности финансовой деятельности, разработаны пути ее повышения.

Ключевые слова: эффективность, финансовая деятельность.

The article deals with the efficiency of the financial activities of food industry's enterprises in Ukraine as one of the main characteristics of performance and ways to improve it. Due to the structural analysis, it was found that the performances of financial owl activities occupy important when analyzing companies and help efficiently use the available financial resources. This paper presented general characteristics of effectiveness and efficiency defines the role of financial activity, developed ways to improve it.

Key words: efficiency, financial activity.

Постановка проблеми. Беручи до уваги умови сучасних змін економічних відносин та постійну трансформацію їхньої внутрішньої природи, враховуючи зростання ролі інноваційних процесів на підприємстві як основи забезпечення конкурентоздатності та майбутнього довгострокового ефективного функціонування постає питання зміни аналітичного інструментарію управління підприємством. У сьогоднішніх реаліях економічного життя змінюються не тільки технології розробки та прийняття зважених управлінських рішень, але й критерії їх оцінки, тобто основа усіх економічних розрахунків. Така ситуація створює необхідність проведення значних теоретичних досліджень та розробку нового практичного аналітичного інструментарію для досягнення високих показників розвитку менеджменту та підприємства в цілому, адаптованого до вимог і потреб української економіки. У цьому розумінні ефективність постає однією з ключових ознак результативності управління діяльністю підприємств, що створює підґрунтя для її наукового вивчення. Слід розуміти, що ефективна діяльність підприємств у довгостроковому періоді,

впровадження високих темпів їхнього розвитку і збільшення конкурентоспроможності в період переходу до ринкової економіки більшою мірою визначаються рівнем їхнього фінансового потенціалу і якістю керування їхньою фінансовою діяльністю.

Питанню ефективності підприємств присвячено багато наукових праць, які висвітлюють багатогранність та складність цього економічного процесу. Проте залишається невизначеним питання ефективності фінансової діяльності, її значення для підприємства, для раціонального використання наявних на підприємстві фінансових ресурсів та створення усіх умов для покращення фінансового стану підприємства.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Теоретичним та методологічним проблемам, а також практичним питанням діагностики ефективності діяльності підприємств присвячена велика кількість наукових праць закордонних і вітчизняних економістів: О. І. Амоша, А. А. Браверман, В. І. Виборнов, С. Г. Дзюба, П. В. Журавльов, Дж. М. Іванцевич, В. В. Ковальов, В. М. Колпаков, А. А. Лобанов, В. Мейер Маршал, П. А. Орлов, В. Д. Пагрушев,

І. Д. Падерін, Ф. Ю. Поклонський, М. Г. Рак, Д. С. Синк, Г. М. Скударь, А. А. Томпсон, С. В. Шекшня, О. Д. Шеремет та ін. Не менш важливим залишається також питання ефективності фінансової діяльності підприємств.

Мета статті. Метою статті є визначення, а також теоретичне та практичне обґрунтування доцільності ефективності фінансової діяльності підприємства на сучасному етапі розвитку економіки України та розробка шляхів її підвищення. Для цього передбачається виконати такі завдання: розкрити сутність поняття ефективність та фінансова діяльність; проаналізувати основні показники ефективності фінансової діяльності та обґрунтувати шляхи її підвищення.

Виклад основного матеріалу.

Проблема ефективності завжди займала серйозне місце серед нагальних проблем економічної науки. Цей інтерес стосується різних рівнів господарювання: від власників приватних підприємств до державних лідерів. Сьогоднішні реалії української економіки потребують масштабних перетворень, які сприятимуть збільшенню ефективності діяльності підприємств. Традиційно прийнято вважати, що ефективність – це економічна категорія, що відображає співвідношення між одержаними результатами і витраченими на їх досягнення ресурсами, причому при вимірюванні

ефективності ресурси можуть бути представлені або в певному обсязі за їх первісною (переоціненою) вартістю (застосовувані ресурси), або частиною їх вартості у формі виробничих витрат (виробничо спожиті ресурси)» [1]. П. Друкер [3] вважає, що ефективність – це наслідок правильності певних процесів, дій, виконання певних функцій, в той самий час стандарт ISO 9000:2000 [9] визначає поняття «ефективність» таким чином: ефективність – це співвідношення між досягненим результатом і використаними ресурсами. Кожне підприємство може самостійно обирати різні критерії ефективності та аналізувати будь-який вид діяльності. На нашу думку, важливим є аналіз саме ефективності фінансової діяльності, адже вона допомагає сформулювати на підприємстві оптимальний фінансовий механізм. О. М. Бандурка визначає фінансову діяльність як діяльність підприємства з управління фінансовими ресурсами, рух яких опосередковує всю господарську діяльність [2]. Тож обрані показники ефективності фінансової системи мають забезпечувати повний опис використання наявних ресурсів на підприємстві та включати в себе всі загальні економічні показники. На сьогодні існує певний перелік основних показників внутрішньої ефективності управління підприємством, які дозволяють оцінити роботу підприємства за різними напрямками (рис. 1).

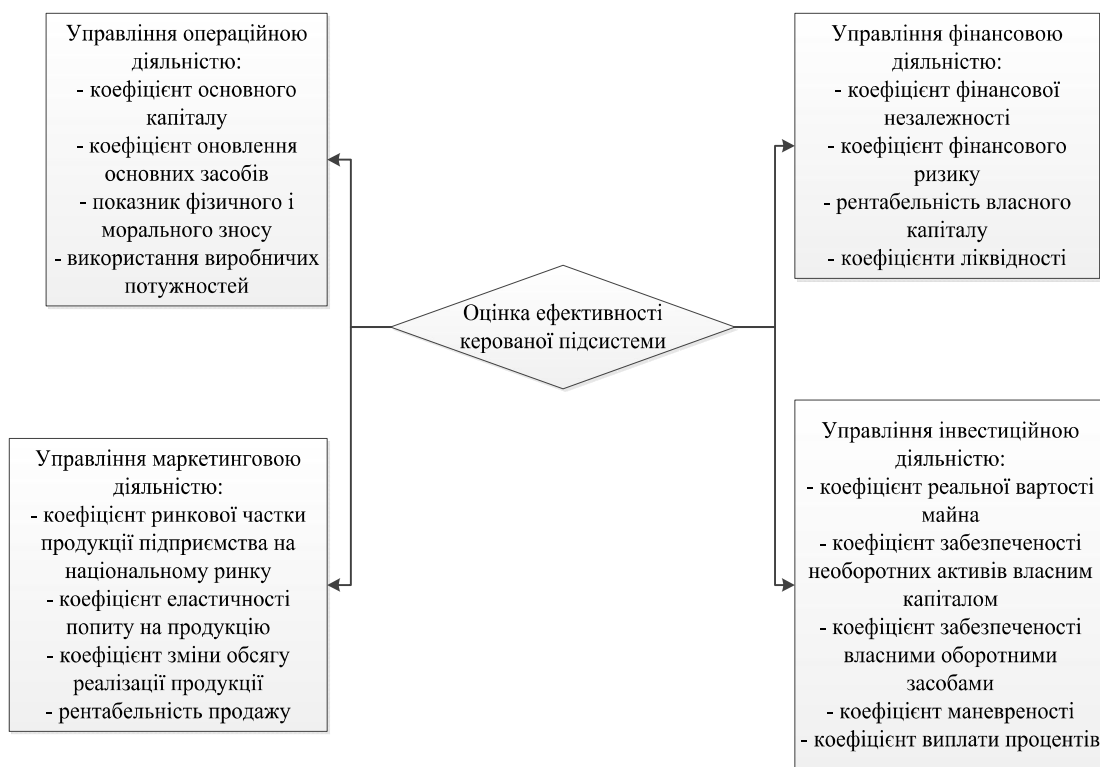

Рис. 1. Показники оцінки внутрішньої ефективності управління підприємством

Враховуючи наявні показники, підприємство може проаналізувати власний стан фінансової діяльності та розробити план стратегічних дій для його покращення, з метою оптимізації та раціонального використання наявних фінансових ресурсів.

Під час проведення даного дослідження наша увага була зосереджена на підприємствах харчової

галузі України. Харчова промисловість є однією з стратегічно значимих галузей світової економіки, економіки кожної країни та будь-якого регіону, що зумовлено її особливою роллю в задоволенні потреб населення в продовольчих товарах. Особлива роль харчової промисловості у розвитку продуктивних сил будь-якої країни визначається не тільки великою

соціальною значимістю продукції, що має першорядне значення для життя і здоров'я людини як головної продуктивної сили суспільства, але й тим, що у виробничому процесі галузі специфічно поєднуються природні, кліматичні, економічні, геополітичні, соціальні та екологічні умови кожної країни.

Протягом останнього десятиліття харчова промисловість демонструє одні з найвищих темпів зростання обсягів виробництва продукції серед інших галузей економіки (рис. 2), незмінно входячи до трійки лідерів.

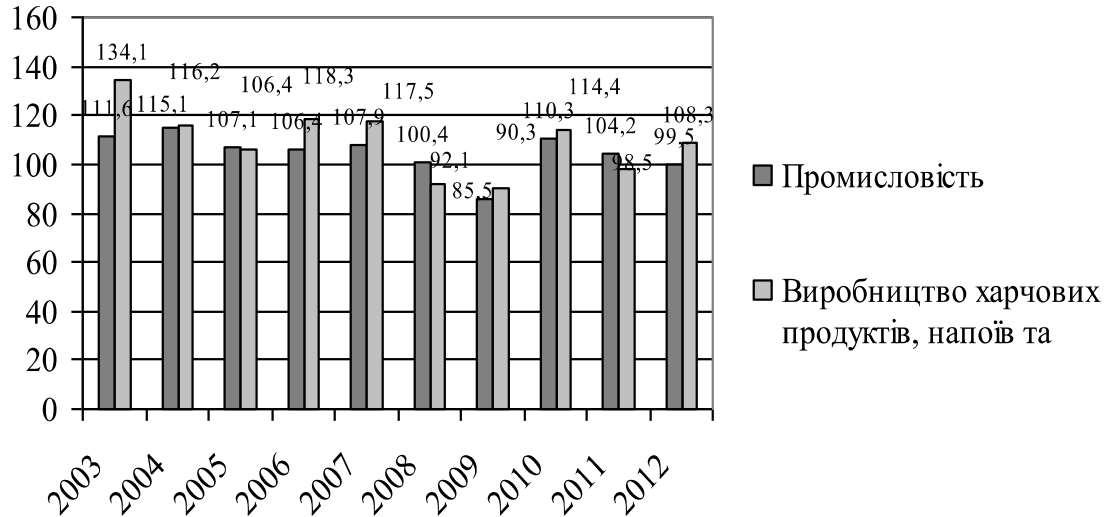

Рис. 2. Індеси промислового виробництва 2003-2012 рр.
(за даними Державної служби статистики України)

Наведені дані свідчать про те, що харчова промисловість України, виконуючи свою головну функцію – забезпечення населення продовольчими товарами – створює велику кількість робочих

місць, вносить суттєвий вклад у виробництво валового внутрішнього продукту й залучає в країну іноземні капітали (табл. 1).

Таблиця 1

Харчова промисловість у структурі промислового комплексу України, 2011 [10]

Показник	Промисловість	Харчова промисловість	Питома вага харчової промисловості, %
Обсяг реалізованої продукції, млн грн	1329266,3	220658,2	16,6
Інвестиції в основний капітал, млн грн	86313	12144	14,06
Прямі іноземні інвестиції, млн грн США	6898,0	62,9	0,9
Середньорічна чисельність найманих працівників, тис. осіб.	2800	378	13,5

*Складено та розраховано на основі [10]

Незважаючи на великий вплив на економіку України, ця галузь все ж таки зіштовхується з багатьма проблемами. Зокрема неправильне і неефективне використання наявних фінансових ресурсів робить діяльність підприємств збитковою, що створює ряд додаткових проблем державі.

Отже, усі показники ефективності фінансової діяльності в свою чергу, характеризують фінансову

стійкість підприємства та допомагають визначити стан фінансових ресурсів, їх розподіл та використання. Основні показники ефективності фінансової діяльності підприємств за період 2007-2011 рр. були розглянуті на прикладі 5 підприємств харчової галузі України (табл. 2, 3).

Таблиця 2

Коефіцієнти фінансової незалежності та фінансового ризику підприємств харчової галузі за 2007-2011 рр. [4; 5; 6; 7; 8]

Підприємства	Коефіцієнт фінансової незалежності					Коефіцієнт фінансового ризику				
	2007	2008	2009	2010	2011	2007	2008	2009	2010	2011
ПАТ «Козятинхліб»	-0,12	0,30	0,27	0,28	0,59	-9,61	2,29	2,77	2,54	0,67
ПАТ «Вінницяхліб»	0,56	0,94	0,93	0,91	0,97	0,78	0,07	0,08	0,10	0,03
ПраТ «Засільське хлібоприймальне підприємство»	0,39	0,43	0,54	0,62	0,17	1,58	1,34	0,84	0,61	4,86
ПраТ «Миколаївхліб»	0,59	0,57	0,52	0,47	0,29	0,63	0,68	0,84	0,99	2,23
ПАТ «Миколаївський комбінат хлібопродуктів»	0,51	0,45	0,41	0,43	0,39	0,98	1,23	1,46	1,34	1,58

Як бачимо в табл. 2, коефіцієнти рентабельності та коефіцієнти фінансового ризику в підприємств харчової галузі України суттєво відрізняються, що свідчить про різний рівень підприємств, різні управлінські стратегії та різне фінансове забезпечення.

Оптимальне значення коефіцієнту фінансової незалежності має складати вище 0,5. Ситуація, яка склалась на аналізованих підприємствах свідчить, що в основному підприємства харчової галузі не залежать

від зовнішніх джерел фінансування. Такий стан не завжди можна розглядати як позитивний результат, адже деякі підприємства не функціонують на повну потужність і не можуть скласти гідну конкуренцію.

Якщо розглядати коефіцієнт фінансового ризику, то можна побачити зростання даного показника в динаміці, що підтверджує зміцнення залежності підприємства від зовнішніх інвесторів і кредиторів, тобто про зниження фінансової стійкості.

Таблиця 3

Коефіцієнти рентабельності власного капіталу та ліквідності підприємств харчової галузі за 2007-2011 рр. [4,5,6,7,8]

	Коефіцієнт рентабельності власного капіталу					Коефіцієнти ліквідності				
	2007	2008	2009	2010	2011	2007	2008	2009	2010	2011
ПАТ «Козятинхліб»	0,00	0,00	0,00	0,08	0,00	0,57	0,39	0,81	0,85	0,53
ПАТ «Вінницяхліб»	0,19	0,00	0,00	0,05	0,01	1,36	6,94	4,37	4,31	12,71
ПраТ «Засільське хлібоприймальне підприємство»	0,09	0,16	0,13	0,00	0,00	0,70	0,89	1,26	1,61	0,97
ПраТ «Миколаївхліб»	0,04	0,01	0,02	0,00	0,00	0,87	0,74	0,62	0,57	0,82
ПАТ «Миколаївський комбінат хлібопродуктів»	0,07	0,00	0,00	0,00	0,00	1,19	1,29	1,32	1,36	1,23

Покращення цих показників вплине на раціональне використання ресурсів та допоможе підприємству збільшити власні кошти. Як бачимо, дані показники охоплюють велику частину фінансових ресурсів, що в майбутньому дасть змогу приймати зважене та економічно вигідне управлінське рішення. У свою чергу, для підвищення ефективності фінансової діяльності підприємства необхідно:

- забезпечити зважене керування ліквідністю, платоспроможністю, ліквідністю та ризиком, беручи до уваги, що чим вагоміше частка високоліквідних активів в балансі, тим вища дохідність підприємства і менший ризик втрати платоспроможності;

- створити розрахунок резервів зростання рентабельності;

- розробити загальний комплекс заходів з покращення реалізації продукції, підвищення конкурентоспроможності підприємства відповідно до цін, асортименту та якості розробленої продукції;

- забезпечити раціональне керування капіталом;

- впроваджувати управлінські рішення і дії, які мають бути засновані на точних розрахунках, змістовному й ґрунтовному економічному аналізі, мати наукове підтвердження, оптимальними;

- розробляти стратегію й тактику майбутнього розвитку підприємства, підготувати плани й управлінські рішення, здійснювати контроль за їхнім виконанням;

- своєчасно оцінювати результати діяльності підприємства, його підрозділів і працівників.

Висновки. Проаналізувавши ефективність у контексті фінансової діяльності, можна прийти до висновку, що визначення цього економічного поняття за допомогою показників ефективності, не тільки дасть змогу розглянути наявні фінансові ресурси на підприємстві, а розробити стратегію їх подальшого раціонального використання та плану дій підприємства стосовно подальшої виробничої діяльності та взаємодії з партнерами. Отже, дані коефіцієнти можна оцінити через співвідношення результату чи економічного ефекту від фінансової діяльності із витратами, які були пов'язані із здійснення цієї діяльності. З іншого боку, ефективність фінансової діяльності можна охарактеризувати як результативність реалізації фінансової стратегії, тобто ступеня досягнення фінансових цілей підприємства. На сьогодні раціональність використання фінансових ресурсів підприємств харчової галузі знаходиться не на належному рівні, що потребує суттєвих змін від підприємств.

ЛІТЕРАТУРА

1. Андрийчук В. Г. Економіка аграрних підприємств: [підручник]. – 2-ге вид., доп. і перероб. / В. Г. Андрийчук. – К. : КНЕУ, 2002. – 624 с.
2. Бандурка О. М. Фінансова діяльність суб'єктів господарювання / О. М. Бандурка [та ін.]. – К. : Либідь, 2003. – 256 с.
3. Друкер П. Эффективное управление / П. Друкер ; [пер. с англ. М. Котельниковой]. – М. : Изд-во «Астрель», 2004. – 284 с.
4. Публічне акціонерне товариство «Вінницяхліб» [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://smida.gov.ua/db/participant/00375763>.
5. Приватне акціонерне товариство «Засільське хлібоприймальне підприємство» [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://smida.gov.ua/db/participant/00955006>.
6. Публічне акціонерне товариство «Козятинхліб» [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://smida.gov.ua/db/participant/00375757>.
7. Публічне акціонерне товариство «Миколаївський комбінат хлібопродуктів» [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://smida.gov.ua/db/participant/00952114>.
8. Приватне акціонерне товариство «Миколаївхліб» [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://smida.gov.ua/db/participant/24793778>.
9. Система управління якістю. Основні положення та словник (ISO 9000:2000, IDT) [Електронний ресурс – Режим доступу : <http://nads.gov.ua/sub/data/upload/publication/chemovytvska/ua/6337/9000-2001.pdf>.
10. Статистичний щорічник України за 2011 рік / [за ред. О. Г. Осауленка]. – К. : Держ. ком. статистики України, 2012. – 559 с.